

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.727.22 (477)

JEL 15

Виноградчий В.І.⁹⁵*Київський міжнародний університет (Київ, Україна)*[http:// orcid.org/0000-0002-3459-9272](http://orcid.org/0000-0002-3459-9272)**Котляр Р.П.**⁹⁶*Київський міжнародний університет (Київ, Україна)***Котляр Т.І.**⁹⁷*Київський міжнародний університет (Київ, Україна)*ЗАЛУЧЕННЯ ЗАРУБІЖНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В статті проводиться дослідження стану та рівня залучення іноземних інвестицій в економіку України, що сприяють розвитку національної економіки взагалі і є стимулом для активізації підприємницької діяльності. На інвестиційну привабливість впливає загальний стан економіки країни, умови ведення бізнесу, зокрема ступінь втручання держави та рівень корупції. На основі проведеного дослідження встановлено, що найпривабливішими для іноземних інвесторів у галузевому розрізі залишаються переробна промисловість, фінансова діяльність, торгівля та операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг і надання послуг підприємцям. Обґрунтовано необхідність пошуку нових сучасних підходів до створення сприятливого інвестиційного середовища в економіці України.

Ключові слова: інвестиційне середовище, географічна структура інвестицій, інвестор, галузева структура інвестицій, іноземні інвестиції, мотиви, національна економіка.

ПРИВЛЕЧЕНИЕ ЗАРУБЕЖНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ С ЦЕЛЬЮ РАЗВИТИЯ
ЕКОНОМИКИ УКРАИНЫ

В статье проводится исследование состояния и уровня привлечения иностранных инвестиций в экономику Украины, что содействуют развитию национальной экономики вообще и являются стимулом для активизации предпринимательской деятельности. На инвестиционную привлекательность влияет общее состояние экономики страны, условия ведения бизнеса, в частности степень вмешательства государства и уровень коррупции. На основе проведенного исследования установлено, что наиболее привлекательными для иностранных инвесторов в отраслевом разрезе остаются перерабатывающая промышленность, финансовая деятельность, торговля и операции с недвижимым имуществом, аренда, инжиниринг и предоставление услуг предпринимателям.

⁹⁵ **Виноградчий Віктор Іванович**, доктор економічних наук, доцент, декан економічного факультету, Київський міжнародний університет (Київ, Україна);

⁹⁶ **Котляр Руслан Павлович**, магістрант, Економічний факультет, Київський міжнародний університет (Київ, Україна);

⁹⁷ **Котляр Тетяна Іванівна**, магістрант, Економічний факультет, Київський міжнародний університет (Київ, Україна)

Обоснованно необхідність пошука нових сучасних підходів к созданию благоприятной инвестиционной среды в экономике Украины.

Ключевые слова: инвестиционная среда, географическая структура инвестиций, инвестор, отраслевая структура инвестиций, иностранные инвестиции, мотивы, национальная экономика.

IMPLICATION OF FOREIGN INVESTMENTS WITH THE AIM OF DEVELOPING THE UKRAINIAN ECONOMY

In the article research of the state and level of bringing in of foreign investments is conducted in the economy of Ukraine, that assist development of national economy in general and is a stimulus for activation of entrepreneurial activity. The general state of economy of country, condition of conduct of business influences on an investment attractiveness, in particular degree of intervention from the state and level of corruption. It is set on the basis of the conducted research, that most attractive for foreign investors in an of a particular branch cut there are processing industry, financial activity, trade and operations, with the real estate, lease, engineering and grant of services businessmen. Grounded a necessity of search of the new modern going is near creation of favourable investment environment in the economy of Ukraine.

Keywords: an investment environment, regional pattern of investments, investor, is an of a particular branch structure of investments, foreign investments, reasons, national economy.

Постановка проблеми. Іноземні інвестиції є провідником сучасних технологій виробництва та управління, своєрідною "перепусткою" на світові ринки товарів і капіталів, дозволяючи при цьому компенсувати дефіцит національних грошових коштів. Нині потреба в інвестиціях для структурної перебудови української економіки зростає. Цікаво буде відмітити, що валові інвестиції в основний капітал в Україні станом на 01.01.2019 року становить 39,14 млрд доларів.

Непривабливий інвестиційний клімат в Україні негативно впливає на можливості активізації процесу залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни.

В умовах ринкового трансформування економіки України дуже гострою є потреба в значних іноземних інвестиціях. Для більшості країн з перехідною економікою ефективно використаний іноземний капітал стає ключовим фактором їх розвитку. Звичайно, залучення іноземних інвестицій відіграє важливу роль і в структурі пріоритетів української економіки.

Аналіз останніх досліджень. Значну увагу дослідженням проблем залучення іноземних інвестицій у національну економіку приділяли такі вчені, як М.Д. Лесечко, А. О. Черемис, О.М. Черемис, аналізували особливості інвестиційного клімату в Україні та його вплив на інвестиційні процеси. Вплив інвестицій на інноваційні процеси в країні розглядався в наукових працях О.Д. Данілова, А.С. Музиченка, Г.М. Філюка та інших. Причини низького рівня інвестиційної активності досліджували В.М. Герзанич, В. В. Козик. Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми полягає в оцінюванні сучасного стану залучення іноземних інвестицій у національну економіку та аналізі обсягу іноземних інвестицій за галузевою та географічною структурою.

Постановка завдання. Метою дослідження є висвітлення основних аспектів у проблемі залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Виклад основного матеріалу. Залученню прямих іноземних інвестицій сприяє процес формування інституційного середовища. Україна, з одного боку, поступово включається в діяльність міжнародних економічних структур, а з другого – досить інтенсивно розвиває внутрішні ринкові організаційні структури та інститути. Сформовані та діють інститути, що регулюють або забезпечують зовнішньоекономічну діяльність: Міністерство економіки та європейської інтеграції, валютно-економічне

управління Міністерства фінансів, Державна митна служба, відповідні підрозділи і служби в інших відомствах.

На макроекономічному рівні надходження прямих іноземних інвестицій регулюється такими інструментами, як податки, тарифи, амортизація, заробітна плата, ціни і валютний курс. А на мікроекономічному – інструментами, що детермінують функціонування фірми (вимоги до власності; місцеве регулювання рівня цін; лімітування фінансових засобів для інвестицій і набору робочої сили; експортні обмеження; ліцензування імпорту; контроль за використанням технології та іноземної валюти; величини відпускних цін).

Метою політики у сфері іноземного інвестування є створення сучасної політичної системи регулювання, яка б підвищила інвестиційну привабливість економіки та забезпечила потужні мотивації нерезидентів щодо вкладення коштів. Особливо найефективнішим важелем успішного виконання цього завдання може стати, за певних обставин, податкова політика щодо іноземних і внутрішніх інвестицій.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) посідають особливе місце серед форм міжнародного руху капіталу. Це обумовлено двома основними причинами:

1) прямі іноземні інвестиції – це реальні інвестиції, які, на відміну від портфельних, не є суто фінансовими активами, вираженими в національній валюті. Вони вкладаються в підприємства, землю та інші капітальні товари;

2) прямі іноземні інвестиції, на відміну від портфельних, зазвичай забезпечують управлінський контроль за об'єктом, у який інвестовано капітал.

Стрімкий розвиток національної економіки на сучасному етапі не може відбуватися без залучення іноземних інвестицій. Проблема інвестування досить гостро стоїть у багатьох країнах світу, й Україна в даному контексті не є винятком.

Економіка України перебуває в складній кризовій ситуації, яка зберігає тенденції до погіршення внаслідок розриву економічної співпраці з РФ, окупації Криму і військових операцій на сході України.

Тому важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку української економіки відіграють іноземні інвестиції.

Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні-реципієнту отримати низку вигод, основними з яких є поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій і ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту (підвищення рівня зайнятості, розбудова соціальної інфраструктури тощо). Водночас, використання іноземних інвестицій для країни є потенційним джерелом таких загроз як експлуатація сировинних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища, підвищення рівня залежності країни від іноземного капіталу, зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, трансфер капіталу за кордон.

Потенційно Україна є інвестиційно привабливою країною, оскільки має значну кількість невикористаних матеріальних і людських ресурсів, великі резерви незалучених заощаджень, місткий внутрішній споживчий ринок.

За даними Державного статистичного управління України, надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2018 рік становило 2,87 млрд дол. США. Найбільший обсяг інвестицій надійшов з Кіпру (506 млн дол. США), Росії (395,9 млн. дол. США), Нідерландів (262,5 млн дол. США), Великобританії (211,7 млн. дол. США), Німеччини (119,3 млн дол. США). Найбільший обсяг інвестицій 34,6% надійшли у фінансову та страхову діяльність, 28% — у промисловість, 9,5% — в оптову і роздрібну торгівлю, 6,3% — в операції з нерухомістю.

Дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та Севастополя, а також частини зони проведення антитерористичної операції.

Національне законодавство у сфері регулювання іноземних інвестицій декларує захист і сприяння іноземним інвестиціям, встановивши державні гарантії захисту іноземних інвестицій, звільнення іноземних інвесторів від сплати ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України.

Нині в Україні інвестиційна діяльність регулюється такими нормативно-правовими актами: законами «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про захист іноземних інвестицій в Україні», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інститути спільного інвестування», «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну діяльність за участю іноземного інвестора» та інші.

З метою активізації роботи щодо розвитку та реалізації інвестиційного потенціалу України, збільшення обсягу іноземних інвестицій, підтримки пріоритетних інвестиційних проектів, поліпшення інвестиційного клімату в державі, забезпечення захисту прав інвесторів, сприяння ефективній взаємодії інвесторів з державними органами у грудні 2014 р. Указом Президента України було створено Національну інвестиційну раду.

Більшість експертів, фахівців, юристів вважають, що скасування державної реєстрації іноземних інвестицій позитивно позначиться на підвищенні позиції України в рейтингу Doing Business та індексу інвестиційної привабливості (International Business Compass), а також приведе до зростання прямих інвестицій в Україну (у рейтингу Світового банку «Doing Business 2018» Україна за показником легкості ведення бізнесу посідає 76-е місце серед 189 країн світу 2014 р. – 112-е; згідно з індексом інвестиційної привабливості (International Business Compass), який розраховує міжнародна консалтингова мережа BDO, Україна в 2018 р. посіла 131-е місце зі 174 країн. Нині в Україні (як і в більшості пострадянських країн) спроможність акумулювання внутрішніх інвестиційних ресурсів є значно нижчою, ніж у країнах Західної Європи чи США.

Як показує досвід інших країн, якщо Україна прагне до економічного дива або хоча б до довгострокового економічного зростання, необхідно, передусім розраховувати на внутрішні ресурси. Ліберальна податкова політика, забезпечення захисту прав власності (як приватної, так і державної) і верховенство права дозволять повернути довіру внутрішнього інвестора і нададуть такий необхідний капітал для розвитку української економіки. А за ним підтягнеться й іноземний інвестор і кредитор.

Разом з тим, об'єктивні закони світової економіки, процеси міжнародної міграції капіталу свідчать про те, що Україна не може стояти осторонь від активного залучення і використання іноземного капіталу.

Поступове відкриття української економіки, її інтеграція у світові процеси і структури вимагатимуть тривалого часу і повинні здійснюватися поетапно, у міру визрівання відповідних внутрішніх і зовнішніх передумов.

Найважливіше те, що прямі іноземні інвестиції можуть бути джерелом не лише капіталу, й нових технологій, новітніх навиків у сферах менеджменту і системи маркетингу. Ці ресурси, у свою чергу, стимулюють конкуренцію, новачі, акумуляцію капіталу і завдяки цьому створюють робочі місця й економічне зростання.

Висновки. На сьогоднішній день у нашій державі існує проблема недостатнього використання інвестиційного потенціалу, яка пов'язана з політичною нестабільністю, надмірним втручанням держави у регулювання іноземними інвестиціями, постійними змінами у чинному законодавстві, відсутністю в Україні єдиного центрального органу з питань державного управління іноземним інвестуванням, недостатнім розвитком малого та середнього підприємництва, наявністю великої кількості "тіньових капіталів".

Водночас пряме іноземне інвестування для нас буде мати тільки позитивні наслідки. За допомогою іноземних інвестицій створюється можливість модернізації виробничої бази, створення нових робочих місць, розвитку важливих галузей економіки

тощо. При цьому ми економимо національні бюджетні кошти, які можна спрямувати на будь-які інші не менш важливі сфери економіки, соціального забезпечення.

Отже, розглядаючи в цілому вплив іноземного інвестування на економіку країни-реципієнта, можна дійти висновку, що залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України несе значні переваги. Це підтверджує досвід багатьох країн Центральної та Східної Європи. А для запобігання негативним моментам, цей процес потребує відпрацювання регулювального механізму, завдяки якому іноземне інвестування стане взаємовигідним. Тому, залучення іноземних інвестицій залишається однією з ключових проблем економічної реформи в Україні.

Бібліографічний список

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
4. Сайт Державної служби статистики України: www.ukrstat.gov.ua.
5. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80>.
6. Інвестиційний клімат в Україні. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 19 грудня 2018 р. URL: http://www.me.gov.ua/file/link/226937/file/Invest_klimat_19_12_2013.doc
7. Інформація щодо співпраці з інвесторами в рамках реалізації Національних проектів. Державний агентство з інвестицій та управління національними проектами. URL: <http://www.ukrproject.gov.ua/page/nazva-rozdilu-z-dokumentami>.
8. Бережний Я.В., Жаліло Я.А., Павлюк А.П. Щодо напрямів удосконалення політики запровадження національних проектів в Україні: аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень, 2017. 9 с. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1170/>.
9. Національні проекти у стратегії економічної модернізації України / Жаліло Я.А., Покришка Д.С., Бережний Я.В., Павлюк А.П. Київ: НІСД, 2016. 144 с.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro investycijnu dijalnist'» vid 18.09.1991 zi zminamy ta dopovnennjamy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. Oficijnyj veb-portal Verhovnoji Rady Ukrainy. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. *Oficijnyj veb-sajt Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy*. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
4. Sajt Derzhavnoji sluzhby statystyky Ukrainy, Available at: www.ukrstat.gov.ua.
5. Konceptcija rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini na 2013-2018 roky. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80>.
6. Investycijnyj klimat v Ukraini. URL: http://www.me.gov.ua/file/link/226937/file/Invest_klimat_19_12_2013.doc.
7. Informacija schodo spivpraci z investoramy v ramkax realizaciji Nacional'nyx proektiv URL: <http://www.ukrproject.gov.ua/page/nazva-rozdilu-z-dokumentami>.
8. Berezhnyj Ja.V., Zhalilo Ja.A., Pavljuk A.P. Schodo naprjamiv udoskonalennja polityky zaprovadzhennja nacional'nyh proektiv v Ukraini: analitychna zapyska. acional'nyj instytut stratehichnyh doslidzhen', 2017. 9 s. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1170/>.
9. Nacional'ni proekty u stratehiji ekonomichnoji modernizaciji Ukrainy / Ja.A. Zhalilo, D.S. Pokryshka, Ja.V. Berezhnyj, A.P. Pavljuk ta in.. Kyiv: NISD, 2016. 144 p.

AUTHOR'S ABSTRACT

JEL 15

Vinogradchyi V.⁹⁸*Kyiv International Universiti (Kyiv, Ukraine)*[http:// orcid.org/0000-0002-3459-9272](http://orcid.org/0000-0002-3459-9272)

E-mail: vvictor49@ukr.net

Kotlyar R.⁹⁹*Kyiv International Universiti (Kyiv, Ukraine)***Kotlyar T.**¹⁰⁰*Kyiv International Universiti (Kyiv, Ukraine)***IMPLICATION OF FOREIGN INVESTMENTS WITH THE AIM OF
DEVELOPING THE UKRAINIAN ECONOMY**

Objective. Foreign investment is a leader in modern production and management technologies, a kind of "pass" to world markets for goods and capitals, while at the same time compensating for the shortage of national money.

Methods. The main method of adjustment of the national legislation regulating foreign investment serves to protect and promote foreign investment, setting government guarantees to protect foreign investment, foreign investors exemption from import duty on goods imported into Ukraine.

Scientific novelty. Potentially, Ukraine is an investment-attractive country, as it has a significant amount of unused material and human resources, large reserves of untapped savings, and a large domestic consumer market. The attraction of foreign investment enables the recipient country to obtain a number of benefits, the main of which is the improvement of the balance of payments; transfer of the latest technologies and know-how; complex use of resources; development of export potential and reduction of dependence on imports; achievement of socio-economic effect.

Practical significance. Considering the overall impact of foreign investment on the economy of the recipient country, one can conclude that attracting foreign direct investment to the Ukrainian economy has significant advantages. This is confirmed by the experience of many Central and Eastern European countries. And in order to prevent negative moments, this process requires the development of a regulatory mechanism through which foreign investment will be mutually beneficial. Consequently, attracting foreign investment remains one of the key issues of economic reform in Ukraine.

⁹⁸ **Vinogradchyi Victor**, Doctor of Economics, Associate Professor, Head of Economics Faculty, Kyiv International University (Kyiv, Ukraine)

⁹⁹ **Kotlyar Ruslan**, Student of the Master's Degree, Economic Faculty, Kyiv International University (Kyiv, Ukraine)

¹⁰⁰ **Kotlyar Tetyana**, Student of the Master's Degree, Economic Faculty, Kyiv International University (Kyiv, Ukraine)